

Estudiu sobro l'emplegu del DALLA on-line. Un averamientu sociollingüísticu.

XOSÉ ANTÓN GONZÁLEZ RIAÑO
XABIEL GARCÍA PAÑEDA
DAVID MELENDI PALACIO
UNIVERSIDÁ D'UVIÉU

RESUME: Esti artículu constitúi la síntesis d'un estudiu plantegáu al rodiu del emplegu que del *Diccionariu de la Llingua Asturiana* (DALLA), espublizáu pola Academia de la Llingua Asturiana na so versión *on-line*, faen los sos usuarios. La investigación describe con procuru les condiciones d'usu, intereses, resultáu de les busques, etc. dende una perspeutiva cuatitativa y ufre, acordies con ello, perspeutives de meyora o, mesmamente, implicaciones pedagóxico-educatives afechisques. **Pallabres clave:** Llingua asturiana, diccionariu on-line, condiciones d'usu.

A survey about the on-line use of DALLA. A socio-linguistic approach

ABSTRACT: *The current article shows a brief summary of the survey based on the use made by the on-line users of Diccionariu de la Llingua Asturiana (DALLA), published by Academia de la Llingua Asturiana. This survey shows with great detail aspects such as the use conditions, interests, search results... from a qualitative perspective and related to it, this article offers great improvement perspectives or pedagogical-educative implications. Key words: Asturian Language, on-line dictionary, use conditions.*

ENTAMU

Llueu de más d'una década de trabayu sistemáticu, l'Academia de la Llingua Asturiana aprobó, a 30 de xunu del añu 2000, en sesión plenaria y estraordinaria'l testu del *Diccionariu de la Llingua Asturiana*. El 13 d'avientu del mesmu añu y coincidiendo colos venti años de creación de la institución, el Diccionariu presentóse nun actu solemne lleváu darréu na Xunta Xeneral del Principáu y cuntando

cola presencia de la Presidenta del parllamentu asturianu y del Presidente de la institución llingüística. La primer edición d'esta obra lleva data del 15 d'avientu del 2000. El *Diccionariu de la Llingua Asturiana* o DALLA ye, como sabemos, el diccionariu normativu oficial de la Llingua Asturiana.

L'éxitu que supunxo esta ferramienta normativa –xunto coles demandes de los escritores, estudiosos y profesoráu– aconsejó años dempués a la institución académica ufiertar el mesmu preséu en formatu *on-line*. Asina, el 28 de marzu de 2008 facíase la presentación pública del DALLA na so versión electrónica nun actu públicu qu'axuntó a la mayor parte de los medios de comunicación del Principáu d'Asturies.

Dempués de más d'un añu de la so puesta en práutica, paez aconsejable facer un primer averamientu a los resultaos d'esta iniciativa. Con esti estudiu preliminar, n'efeutu, quier axuntase información descriptiva de les sos posibilidaes, usuarios, condiciones d'usu, etc. p'algamar conclusiones que, nel so casu, podríen incidir nel tratamientu didácticu o, mesmamente, téunicu de les sos carauterístiques.

1. EL DALLA. PLANTEGAMIENU Y CARAUTERÍSTIQUES

N'ochobre de 1989 la Xunta de Lexicografía de l'Academia de la Llingua Asturiana, formada por seis académicos, entama la fechora del DALLA, a partir de la bayura de materiales arrecoyíos pol profesor García Arias pa la igua del so *Diccionario General de la Lengua Asturiana* (DGLA)¹ que, pel so llau, axunta críticamente los datos de les monografíes dialeutales d'Asturies, y en parte tamién de les tierres del sur del nuesu dominiu llingüísticu, asina como otros debíos a fontes estremaes que van dende vocabularios a informaciones puntuales apurríos pola competencia llingüística d'académicos y amigos que, bonablemente, quixerón collaborar nesti gran monumentu del idioma asturianu².

El *Diccionariu de la Llingua Asturiana* entendiólu la propia institución académica, y asina se conseña nel «Entamu» de la obra que seguiremos darréu argumentalmente (ALLA 2000), como una erbía afayadiza pal llogru de la escritura normativa d'un idioma que quier allugase nel so territoriu históricu y responder perdafechu a la complexa realidá y a les necesidaes espresives de los sos falantes y usuarios. L'Academia sopelexaba, amás, qu'esa normativa habría axustase almitiendo con prudencia los cultismos o empréstatos que se vulgaren necesarios acordies cola práutica siguida por otros llingües averaes, pero tamién teniendo en cuenta la xuntura colos dixebrados fales del país nos munchos puntos comunes que nelles s'atopen y calteniendo lo que de singular pue esbillase en caúna.

Lo anterior plantegaba la necesidá de que les entraes del diccionariu s'axustaren a les disposiciones fonolóxicques y morfolóxicques del modelu de llingua dibuxáu nes *Normes Ortográfiques* y

¹ *Diccionario General de la Lengua Asturiana* (DGLA). Uviéu, Editorial Prensa Asturiana/La Nueva España, 2002-2004. www.lne.es/servicios/diccionario.

² ACADEMIA DE LA LLINGUA ASTURIANA (2000): *Diccionariu de la Llingua Asturiana*. Uviéu, ALLA.

na *Gramática* (proyeutos anteriores y tamién emblemáticos del llabor académicu). Magar ello y fuyendo del foneticismu, siempre que fixo falta adautáronse a esi patrón les diferentes variantes orales, caltuviaéronse munches como fórmules equivalentes y, dacuando, paeció aconsejable ufiertar la espresión dialeutal, oriental u occidental, alvirtiéndolo al llector (ALLA 2000: VIII). Polo que cinca al planu del conteníu tomósela d'acoyer toles posibles aceiciones d'un términu, numbrándoles llueu acordies con daqué orde establecíu. Les exemplificaciones, pel so llau, namás s'allugaron cuando abultaba afayadizo pal bon usu gramatical o pa la meyor comprensión semántica. Nun se conseñen nin dichos nin refranes, magar sí apaezan frases feches o locuciones idiomátiques.

L'Academia, a la hora de definir los términos de la llingua pescudó que yera prioritario fixase en dos criterios fundamentales. El primeru d'ellos foi'l de desanicar la *circularidá*, esto ye, nun dexar qu'una pallabra entrare na so propia definición nin na d'otra que, pela parte de so, la inxiriera cuando-y correspuende definise. El segundu criteriu foi'l de la *sustitución*: toa pallabra ha definise acordies cola so categoría gramatical de mou que puea sustituyise nuna oración pela definición dada. Namái en dellos exemplos se fixo cuasimiente imposible llevar a les últimes consecuencies el criteriu de la sustitución; asina almitense en dalgún tipu de pallabres definiciones impropies, alvirtiéndolo con un asteriscu delante; ye'l casu de dellos verbos y sustantivos de perampliu espectru semánticu, de dalgunes «pallabres gramaticales» o d'aquellos términos que por rellación al verbu encaxen perbién na vieya fórmula de 'ación y efeutu de' (ALLA 2000: VIII-IX).

L'Academia, per otu llau, nun quixo nesti *Diccionariu* fixar definiciones propies de los vocabularios téunicos —llabor qu'agora mesmo la institución lleva alantre al traviés de les coleiciones *Cartafueyos Normativos* y *TERMAST*—, de mou que namái cuando fixo falta inxirió dalgún tecnicismu, como los de la zooloxía o fitonimia, pero acompañándolu d'esplicaciones cencielles pa facer visible una bona comprensión.

Cano González (2002)³, afondando no anterior, conseña nun interesante estudiu esplicativu lo que ye la 'cadarma' y los 'principios metodolóxicos' del DALLA. Asina, sintetizando al máximu podemos dicir:

a) *Cadarma de los artículos del DALLA.*

Apaezen equí elementos como:

-*La pallabra-entrada.* Apaez en negrita y en minúscules, separtada de la definición per dos puntos. Nes pallabres con variación de xéneru l'orde ye: masculín, femenín, neutru. Nes que presenten variación de número, l'orde ye: singular, plural.

-*Los verbos.* La entrada ye siempre l'infinitivu. Si namái se documenten como reflexivos, al infinitivu amiéstase-y *se*. Los participios namái tienen entrada, como axetivos de tres terminaciones, cuando ufren un significáu que nun se deduza del verbu.

³ CANO GONZÁLEZ, A. (2002): «¿Cómo se fixo'l *Diccionariu*?», en *Informe sobre la Llingua Asturiana*. Uviéu, ALLA: 117-119. [Col. *Collecha Asoleyada*, núm. 10].

-*Los sustantivos*. La entrada ye siempre en singular, tres del qu'apaez, separtáu per una coma, l'artículu. Dacuando los sustantivos puen apaecer en plural cuando asina tán documentaos o cuando s'empleguen namái en plural, magar tengan espresión en singular. Cuando'l sustantivu tien variación de xéneru conséñense los dos artículos.

-*Los axetivos*. La forma base ye la correspondiente al masculín singular, conseñándose darréu d'ella les terminaciones específiques del femenín y del neutru si les tien.

-*Los alverbios*. La entrada sigue les pautes xenerales, ye dicir, espresión en negrita, abreviatura *alv.* y significáu correspondiente.

b) Principios metodolóxicos.

El DALLA amiesta dos enunciaos: a) unidá léxica en cuantes 'signu', que ta formada por informaciones que se puen denomar 'constantes' y 'non constantes', y b) definición propiamente dicha.

Los indicadores 'constantes' son en resume:

- Categoría (*v., sust., alv., etc.*).
- Dómina de vixencia d'una pallabra (*ant.*, por exemplu, pa una pallabra fuera d'usu).
- Allugamientu xeográficu nos casos de dialeutalismu (*occ.*, por exemplu).
- Nivel d'usu (*fam.*, por exemplu)

Los indicadores 'non constantes', davezu de calter gramatical, inxértense tres la definición (*pl.*, por exemplu).

No que cinca a la *definición propiamente dicha*, el plantegamientu foi que'l términu que se define y la definición fueren sinónimos y, acordies, cola prueba de la sustitución, la definición habría poder sustituyir al términu definíu en cualquier enuciáu ensin que camudare'l sentíu del mesmu.

En definitiva, «rigor, equivalencia sintáctica, llei de la sinonimia y prueba de la sustitución, éstes son les exes nes que la Xunta de Lexicografía de l'Academia de la Llingua Asturiana s'afitó pa dar a la lluz (...) el *Diccionariu de la Llingua Asturiana*» (Cano González 2002: 119).

Pues bien, estes mesmes condiciones formales son les qu'atopa cualquier usuariu del DALLA na so versión *on-line*, pero con otres posibilidaes más de busca sobre les qu'afondaremos darréu.

2. EL DALLA ON-LINE. ESPECIFICIDAES

Como se dixo, la versión *on-line* del *Diccionariu de la Llingua Asturiana* (DALLA) espublizóse en marzu de 2008, al traviés de la páxina-web de l'Academia de la Llingua Asturiana (<http://www.academiadelalingua.com>).

Dende'l puntu de vista formal, el sistema de busca d'una pallabra ye percenciellu, darréu que namái fai falta escribila nel correspondiente espaciu en blancu y facer la consulta. El resultáu de la

busca, pente medies d'un sistema de monitorización, xenera un códigu pa caúna de les pallabres buscaes. Les posibilidaes son éstes:

1. La pallabra apaez nel DALLA y ye única.

Exemplu: **davezu:** *alv.* Con regularidá nel tiempu.

2. Hai más d'una pallabra que concuerda colo buscao. En tal casu, el DALLA *on-line* ufierta la llista, de mou que darréu habría qu'escoyer una d'elles pa ver la definición.

Exemplu:

xatu, el: *sust.* Yerba [que se pon enriba'l costazu p'apoyar ellí la carga]. **2** Güe [pa cubrir les vaques]. || **Echar el xatu,** *fam.* vomitar.

xatu, -a, el/la: *sust.* Cría [de la vaca]. || **Como un xatu,** mui [fuerte y trabáu]. **2** Mui [brutu, torpe]. || **Como un xatu capáu,** *fam.* bien [dormir]. || **Nun dar la lleche ensin xatu,** *fam.* facelo too por provechu. || **Volver a llamber el xatu,** *fam.* amigase dos persones.

3. La pallabra buscada nun apaez nel DALLA, pero apaecen pallabres asemeyaes como alternativa. Nesti casu tamién habría qu'escoyer una d'elles.

Exemplu: la pallabra **ellectricidá** nun apaez nel DALLA, pero ésti diz que s'atoparon les siguientes pallabres asemeyaes: **electricidá, electricista; selectividá, la; lletrecista, el/la; electrónic, la.**

4. La pallabra nun apaez nel DALLA y, arriendes d'ello, nun se ufre alternativa dala. Nesti casu la información ye, sicasí, importante porque indica qu'esa pallabra non sólo nun ye normativa, sinón que tampoco tien una espresión asemeyada nel diccionariu.

Exemplu: nel casu de les pallabres **agasajo** o **telefilme.**

5. La pallabra búscase darréu de xugar cola posibilidá 2 ó 3, de mou qu'apaez lóxicamente nel DALLA.

3. OXETIVU DEL ESTUDIU

La finalidá del estudiu ye conocer, nes sos llinies xenerales, l'aplicación que los usuarios faen d'esta ferramienta informática dende una perspeutiva cuantitativo-descriptiva pa, darréu d'ello, analizar ya interpretar les condiciones, carauterístiques y situaciones nes que se dan les busques. L'estudiu plantea, a lo cabero, les implicaciones sociollingüístiques y socioeducatives.

4. METODOLOXÍA DE TRABAYU

Como preséu de recoyida d'información amestóse-y al sistema informáticu del DALLA *on-line* una ferramienta de monitorización que rexistra caúna de les busques del usuariu, tanto busques direutes como accesu a les recomendaciones del sistema.

En caúna d'estes aiciones rexístrase lo que vien darréu:

- *Fecha/hora*. Cuando se fai la consulta.
- *Direición IP*. Direición IP del PC dende'l que se fai'l pidimientu.
- *ID*. Identificador d'usuariu. Rexistru al traviés d'una 'cookie' que s'introduz nel navegador del usuariu.
- *Pallabra*. Pallabra consultada nel diccionariu.
- *Resultáu de la busca*. Con dos posibilidaes (alcontróse la pallabra o non).

Exemplu:

Númeru; IP; ID de Cookie; Pallabra; Fecha; Resultáu 72; 93.156.241.33; 1; mesa; 2009-02-10 09:22:55; 1

Hai que conseñar, amás, que l'estudiu garantiza dafechu la confidencialidá y anonimatu de les persones usuaries del DALLA *on-line*.

Dende otu puntu de vista, faise necesario amestar que ye imposible afitar con calter absolutu la precisión del estudiu, darréu que l'identificador ta asociáu a un ordenador o, meyor, a un navegador Web y non a una persona en concreto. De mou que podría dase'l casu d'una persona que se conectare dende distintos ordenadores o que dalgunes persones ficieren busques nel Diccionariu dende'l mesmu ordenador, colo que, lóxicamente, esto tracamundiaría en dalgún sentíu los datos.

Magar ello, estes posibilidaes constitúin un problema menor. En primer llugar los usuarios polo xeneral cunten namái con un únicu ordenador, polo que, camentamos, el númeru de consultes dende diferentes ordenadores sedría mínimu. En tou casu, estes consultes fairíense en periodos malos; poro, ello nun sería una torga grande a la hora d'analizar les sesiones.

Na segunda de les posibilidaes, ye dicir, l'emplegu d'un ordenador por más d'una persona, podría ser fácilmente asumible si se considera la unidá familiar como una persona. En xeneral les sesiones nun se veríen afectaes, darréu qu'a lo llargo d'un periodu 'x' sedrá la mesma persona la que tea énte l'ordenador. Nel casu de los análisis a llarga distancia, si se considera que se da un altu grau de comunicación ente les persones (unidá familiar) que comparten ordenador, podría considerase que'l desarrollu llingüísticu faise de mou conxuntu, polo que podría analizase como un individu. Namái quedaríen fuera d'esta casuística los ciber-chigres y los telecentros. Nesta cabera posibilidá, habría asumise l'error.

5. ORGANIZACIÓN Y ANÁLISIS DE LOS DATOS

Sintetizamos darréu la información más relevante que se deriva del tratamientu estadísticu de los datos:

a) *Cuestiones xenerales.*

Nel cuadru qu'axuntamos darréu apaecen los datos más xenerales:

Lletres Asturianas 102 (2010): 71-85

CUESTIONES XENERALES	
Periodu oxetu d'estudiu y análisis	Del 10-2-2009 (a les 9:22 hores) Hasta'l 28-5-2009 (a les 9:5 hores)
Núberu de consultes	154.725
Núberu d'usuarios	7.063
Media de consultes per día	1.432,6
Media d'usuarios per día	65,4
Media de consultes per usuariu y día	21,9

Cuadru 1. Resultaos xenerales

Como vemos, los datos d'utilización del DALLA *on-line* nel periodu acutáu (108 díes) son ablu-cantes. Asina, diéronse 154.725 consultes o, lo que ye lo mesmo, esa ye la cantidá de vegaes que los usuarios visualizaron una pallabra nel *Diccionariu*, bien porque la buscaren direutamente o por-que'l sistema-y lo encamentare. El núberu d'usuarios, per otru llau, ye, coles consideraciones que se ficieren enantes, de 7.063. Polo demás, al día fáense, como media, 1.432,6 consultes, mentanto que'l núberu d'usuarios que remanen el DALLA *on-line* per día ye de 65,4. Finalmente, la media de consultes que cada usuariu fai al día ye, nel periodu conseñáu, de 21,9.

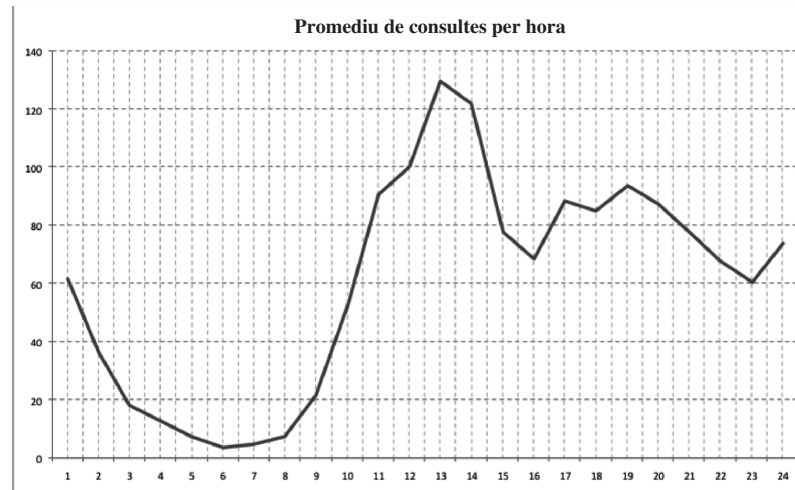

Gráfico 1. Distribución horaria de la media de consultes.

Como curiosidad, magar que también interesante, nel Gráfico 1 apaez la distribución horaria media de les consultes llevaes a cabu a lo llargo del día:

Como pervemos, el gráficu tien unos cumales que se centren nes hores centrales de les mañanes: dende les 11 hasta les 14 hores (el máximu ta en 121,8 consultes ente les 12-13 hores), mentanto que les fondigonaes correspuéndense coles hores de l'amanecida: dende les 5 hasta les 7 hores (el mínimu ta en 3,62 consultes ente les 5-6 hores). Ello dexa la posibilidá d'imaxinar a un usuariu-tipu que sedría un profesional o estudiosu, non precisamente estudiante universitariu, porque los periodos de máxima actividá correspuéndense colos horarios univesitarios de clas, pa les hores de la mañana. Mentanto que la posibilidá quedaría más abierta nel horariu de tarde-nueche (dende les 16 hasta les 24 hores).

b) Carauterístiques de les consultes.

La carauterización de les busques según el resultáu de les mesmes apaez nel Cuadru 2:

LES BUSQUES SEGÚN RESULTÁU	
Númeru d'ocasiones nes que'l resultáu de la busca foi positivu y únicu	62.964 (40,7%)
Númeru d'ocasiones nes que'l resultáu de la busca foi positivu y el resultáu múltiple	11.132 (7,2%)
Númeru d'ocasiones nes que'l resultáu de la busca foi negativu, pero ufiertáronse pallabres asemeyaes	40.041 (25,8%)
Númeru d'ocasiones nes que'l resultáu de la busca foi negativu y nun se ficieron recomendaciones.	7.109 (4,6%)
Númeru d'ocasiones nos que l'usuariu siguió dalguna de les recomendaciones del sistema	33.479 (21,6%)
TOTAL	154.725 (99,9%)

Cuadru 2. Carauterización de les consultes

Como vemos, la perspeutiva qu'ufren estos datos ye especialmente positiva desque la mayor parte de les consultes faise sobro pallabres que tán nel *Diccionariu*, bien con resultáu únicu (62.964) o múltiple (11.132). Ello representa un porcentaxe conxuntu del 47,9% del total de consultes. Pero ye que, arriendes d'ello, la ferramienta informática del DALLA ye especialmente operativa darréu qu'en 40.041 casos, esto ye, nun 25,8% de los casos, ufierta pallabres asemeyaes a les buscaes d'aniciu. Esta posibilidá ye enforma aprovechada polos usuarios puesto qu'en 33.479 ocasiones, ye dicir nel 83,6%, escuéyenla col envís de solucionar duldes nel significáu. Hai que conseñar, finalmente, que namái en 7.109 casos o, lo que ye lo mesmo, nel 4,6% de les ocasiones, los usuarios busquen pallabres que nin apaecen nel DALLA nin s'asemeyen a pallabres sí inxertes dientro'l mesmu.

c) *Ranking mediu de los más usuarios per día del DALLA on-line*

Inxertamos nesti casu lo que denominamos ‘ranking’ mediu per día tomando como referencia a les 20 persones que más consultes faen nel DALLA *on-line*:

LOS USUARIOS MÁS ACTIVOS			
<i>Númburu d’usuariu</i>	<i>Media de consultes/día</i>	<i>Númburu d’usuariu</i>	<i>Media de consultes/día</i>
1.	82,6	11	10,3
2.	28,3	12	10,2
3.	23,1	13	9,2
4.	17,4	14	8,6
5.	13,4	15	8,5
6.	13,2	16	7,8
7.	13,1	17	7,7
8.	12,4	18	7,7
9.	12,1	19	7,1
10	10,8	20	7,0

Cuadru 3. Ranking d’usuarios del DALLA on-line.

Como vemos, a lo llargo del periodu acutáu hai una serie d’usuarios qu’amuesen una especial fidelidá a esta ferramienta informática. De fechu, hai 12 d’ellos que faen más de 10 consultes de media per día, mentanto que 8 superen les 7 busques diaries. Pero’l ‘récord’ tienénlu 3 usuarios que faen más de 20 consultes al día, destacando de mou bultable l’usuariu 1 que algama la cifra de 82. Nun ye posible conocer más datos d’estes persones nin, por supuestu, conocer les sos motivaciones. Sicasí, como cenciella «especulación» podríamos camentar qu’en dalgún casu trátase de profesionales o investigadores rellacionaos cola llingua asturiana.

d) *Les 100 pallabres más «populares» del DALLA on-line*

Inxertamos nel Cuadru 4 les pallabres más buscaes dientro de les que, efeutivamente, apaecen dientro del diccionariu normativa de l’ALLA y que fueron buscaes polos usuarios ensin seguir nengún encamientu del sistema. Son éstes:

CLASIFICACIÓN DE LES PALLABRES MÁS BUSCAES		
Orde y pallabra	Númb. de vegaes qu’apaez	Categoría
1.magar	105	Conxunción
2.per	99	Preposición
3.camentar	88	Verbu
4.amosar	83	Verbu
5.anguaño	82	Alverbiu

6.entamar	77	Verbu
7.xeitu	75	Sustantivu
8.pero	73	Conxunción
9.sele	73	Axetivu, alverbiu
10.hasta	72	Preposición
11.por	72	Preposición
12.facer	72	Verbu
13.asina	70	Interxeición, conx., alv.
14.iguar	70	Verbu
15.daqué	70	Sustantivu, axetivu, alverbiu
16.lloñe	68	Alverbiu
17.caberu	67	Axetivu, sustantivu
18.ser	66	Verbu
19.amestar	66	Verbu
20.afitar	64	Verbu
21.nada	63	Alverbiu, sustantivu
22.esmolecer	61	Verbu
23.dafechu	60	Alverbiu
24.dixebrar	60	Verbu
25.bonu	60	Axetivu, sustantivu
26.escaecer	60	Verbu
27.tornar	59	Verbu
28.esnalar	59	Verbu
29.como	58	Alverbiu, conxunción
30.dixebra	58	Sustantivu
31.estaya	58	Sustantivu
32.to	57	Interxeición, axetivu
33.enfotu	56	Sustantivu
34.tou	56	Axetivu, sustantivu
35.ceo	56	Alverbiu
36.vez	56	Sustantivu
37.señardá	56	Sustantivu
38.tres	55	Axetivu, prep., sust.
39.madre	55	Sustantivu, interxeición

40.atalantar	55	Verbu
41.mañana	55	Sustantivu, alverbiu
42.atapecer	54	Verbu
43.poro	54	Alverbiu
44.contar	53	Verbu
45.nun	53	Alverbiu
46.viesca	53	Sustantivu
47.desendolcar	53	Verbu
48.ensin	53	Preposición
49.dempués	52	Alverbiu
50.tener	52	Verbu
51.darréu	52	Alverbiu
52.acordar	52	Verbu
53.poder	52	Verbu
54.ablucar	52	Verbu
55.recordar	52	Verbu
56.babayu	51	Axetivu, sustantivu
57.querer	51	Verbu
58.ca	51	Interxeición, apócope
59.siempre	51	Alverbiu
60.camudar	50	Verbu
61.sicasí	50	Alverbiu
62.bayura	50	Sustantivu
63.albidrar	50	Verbu
64.bien	49	Interxeición, conx., sust., alv.
65.echar	48	Verbu
66.davezu	48	Alverbiu
67.empobinar	47	Verbu
68.conocer	47	Verbu
69.pá	47	Sustantivu
70.cuntar	47	Verbu
71.afayadizu	47	Axetivu
72.algamar	47	Verbu
73.ente	46	Preposición, sustantivu

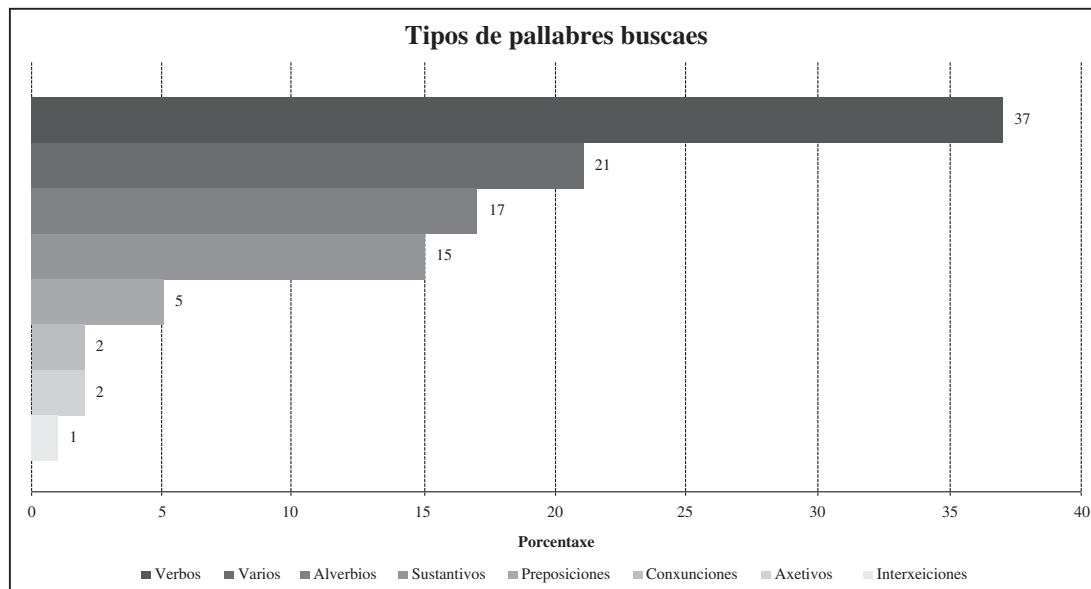
74.buelga	46	Sustantivu
75.hola	46	Interxeición
76.dende	46	Preposición
77.vagar	46	Verbu
78.darréu	46	Alverbiu
79.tar	46	Verbu
80.prestar	46	Verbu
81.sobre	45	Preposición, sustantivu
82.para	45	Interx., prep.
83.torgar	45	Verbu
84.refutar	45	Verbu
85.so	45	Alverbiu
86.enantes	45	Alverbiu
87.ayuri	45	Alverbiu
88.folgazán	45	Axetivu
89.cuando	45	Alverbiu, conxunción
90.inda	45	Alverbiu, conxunción
91.murnia	44	Sustantivu
92.abondo	44	Alverbiu
93.piescu	44	Sustantivu
94.antes	44	Alverbiu
95.nueche	43	Sustantivu
96.falar	43	Verbu
97.branu	43	Sustantivu
98.fincar	43	Verbu
99.nenyures	42	Alverbiu
100.día	42	Sustantivu

Cuadru 4. Pallabres más buscaes dentro de les que s'alluguen nel DALLA.

Del llistáu anterior deduzse que *magar*, qu'apaez nel DALLA como: **magar: conx.** Dende que, desque. *Magar vieno les coses funcionen meyor.* 2 A pesar de. || **De magar**, dende que, desque. *De magar vieno ta en casa.* || **En magar**, dende que, desque. *En magar vieno, nun paró de falar.* || **Magar que**, anque. *Magar que protesten nun-yos faen casu*, ye la pallabra más buscada direutamente polos usuarios. Otres como *camentar, amosar, anguaño, entamar, sele*, etc. son tamién enforma populares. Alcuéntrense, sicasí, otres unidaes léxiques, de mano, muncho más «cencielles» (y que

de fechu coinciden col castellán) como *pero, hasta, por, ser*, etc. Nesti casu, camentamos que lo que l'usuariu paez buscar nun ye tanto'l significáu de la pallabra como la comprobación de qu'eses pallabres son «normatives» dientro l'asturianu. N'otros casos, les pallabres son tamién «cencielles» anque inequívocamente asturianas: *facer, bonu, tou, nun*, etc. Equí lo que se busca, al nue-su paecer, ye una consulta nel sen de comprobar qu'eses pallabres asturianas, dacuando percibíes como dialeutalismos, entren dientro del ámbitu normativu y, darréu d'ello, puen remanase como incluyíes dientro del asturianu estándar.

Si quixéremos facer una clasificación d'estes pallabres más buscaes según la categoría gramatical ú s'alluguen, la panorámica sedría ésta:

Gráficu 2. Clasificación de les pallabres más buscaes según categoría gramatical

Como vemos, l'orde ye: 1. *verbos*, 2. *varios* (ye dicir, pallabres que puen amestase a más d'una categoría), 3. *alverbios*, 4. *sustantivos*, 5. *preposiciones*, 6. *axetivos* y *conxunciones* y 7. *interxeiciones*.

Del estudiu tamién se deducen enquivocos, dacuando por buscar una pallabra asturiana incorreuta dende'l puntu de vista ortográficu o porque la pallabra en cuestión nun ye normativa. Asina, ente otres de les más buscaes: *asgaya, muy, cellebrar, anguañu, marutar, mayestru, ceu, collor, alrodiu*, etc. N'otros casos intenten buscarse pallabres con espresión formal castellana que nun formen parte del léxicu asturianu: *bueno, hoy, conspirar, parecer, noche...*

6. CONCLUSIONES

Acordies cola metodoloxía siguida y colos oxetivos del estudiu, plantéguense les conclusiones que vienen darréu:

1. Llueu d'un añu escasu de la puesta en práutica del DALLA *on-line*, el so espardimientu y utilización tien algamao unos cumales más qu'aceutables. Les cifres de más de 1.400 consultes al día y más de 65 usuarios per día son dafechu ilustratives de los niveles d'operativización práutica d'esta ferramienta.
2. Los momentos de máximu usu correspuéndese coles hores centrales de la mañana (11-14 hores), lo que podría indicar que les persones que más remanen esta opción dixital de consulta son profesionales o estudiosos (d'estremáu calter) del léxicu de la llingua asturiana.
3. Cuasi la mitá de les consultes (al rodiu del 48%) tienen como oxetivu pallabres qu'apaecen perfeutamente conseñaes nel DALLA. Esto ye, los usuarios tienen yá un criteriu notablemente afitáu en cuanto a l'asturianidá del términu pol que s'interesen.
4. Les opciones de busca suxeríes pol sistema informáticu del DALLA son siguíes de mou bien mayoritariu (en más del 83% de los casos) col envís de solucionar duldes nel significáu de les pallabres. Ello indica, amás, que'l plantegamientu téunicu del diccionariu *on-line* ye enforma granible.
5. Los usuarios namái de mou mui minoritariu (en menos del 5% d'ocasiones) nun algamen la solución a les duldes o nun s'interesen por soluciones apurríes pol propiu DALLA o, dicho d'otra miente, les consultes de pallabres que nin tán nel *Diccionariu* nin tienen nenguna asemeyada qu'esti encamientu buscar algamen namái a un escasu 5%.
6. Les pallabres que los usuarios más busquen nel DALLA son: *a)* pallabres asturianas d'usu non mui espardíu, *b)* pallabres coincidentes col castellán, *c)* pallabres asturianas de calter dialeutal o con una ortografía non mui afitada.
7. L'orde de les pallabres más buscaes ye: 1. *verbos*, 2. *alverbios*, 3. *sustantivos*, 4. *preposiciones*, 5. *axetivos*, ya 6. *interxeiciones*. Ye dicir, y a la escontra de lo podría camentase, los «nombres de les coses» nun son les qu'espierden más interés, sinón les «aiciones» y «especificaciones» d'éstes.

7. DELLES IMPLICACIONES SOCIOLINGÜÍSTIQUES Y SOCIOEDUCATIVES

Esti primer averamientu al emplegu del DALLA *on-line* reflexa, en gran medida, la situación sociolingüística del asturianu. Asina, hai persones que tienen interés pol asturianu, pero desconocen espresiones básiques del so léxicu: *magar*, *camentar*, *entamar*, *sele*, *iguar*, *daqué*, *lloñe*, *esmolecer*, *dixebrar*, *enfotu*, *viesca*, *darréu*, *babayu*, *afayadizu*, *piescu*... Tamos falando de les pallabres más buscaes y ello da cuenta de la perda social d'unes espresiones bien afitae hasta apocayá.

Pero l'estudiu amuesa, amás, un nivel considerable d'inseguridá ortográfica, de mou que los usuarios busquen, en munches ocasiones, pallabres inequívocamente asturianas, pero que nun aparecen direutamente nel DALLA pola mor de la so incorreición ortográfica (finales de pallabra en -y, alverbios finaos en -u, separtación o xuntura incorreutes de pallabres, etc.).

De tolo anterior derívense, al empar, implicaciones educatives y, mesmamente, didáutiques. La enseñanza del asturianu, al nuesu paecer, ensin escaecer los aspectos morfosintáuticos, tien qu'atender con más procuru al deprendizaxe del bayurosu léxicu de la llingua asturiana. Y ello ha entamase pela Educación Primaria, por dos razones: *a)* porque ési ye'l momentu de la conceitualización más visible nuna llingua, *b)* porque'l deprendizaxe del léxicu (nomes d'animales, plantes, rodiu, aiciones...) ye un elementu fundamental na motivación de los escolinos (González Riaño 1990)⁴. Y too ello ha facese, amás, non d'un mou mecánicu y descontextualizáu, sinón a partir de situaciones comunicatives nes que se xuegue colos aspectos lúdico-creativos del la llingua asturiana (Díaz Suárez 2007)⁵.

8. LLINIES D'INVESTIGACIÓN ABIERTES

A partir d'esti primer estudiu de calter introductoriu puen plantegase dos estayes d'investigación y meyora del sistema. Asina, una primer estaya sedría la rellacionada cola incorporación de nueves carauterístiques al *Diccionariu* pa facelu más granible; por exemplu, amesta-y al mecanismu la capacidad d'atopar verbos a partir d'un usu verbal concretu o llograr una presentación más ellaborada d'elementos léxicos cuando la pallabra buscada nun s'atopa nel DALLA *on-line*. Estes meyores, axuntaes a otre, como la introducción de metadatos que, por exemplu, dexen la posibilidá de reconocer y dixebrar ente términos patrimoniales y estranxerismos, fadría visible'l plantegamientu d'análisis munchu más detallaos de les busques que se faen nel sistema *on-line*.

La otra estaya de trabayu habría centrarse en facer, a partir de tolos datos disponibles, análisis particulares de los diferentes usuarios, de mou que se puidere seguir la so evolución no que se refier al conocimientu de la llingua asturiana. D'esti mou, por exemplu, sedría posible saber si los usuarios van deprendiendo términos nuevos, si estremen mejor ente términos asturianos y castellanos, si meyoren la so conocencia ortográfica o si van amenorgando la busca de pallabres panllatines en favor de les propies de la llingua asturiana.

Son éstes, en fin, llinies de trabayu que l'equipu investigador ta yá considerando pa diseñar nuevos estudios que complementen al qu'agora presentamos.

⁴ GONZÁLEZ RIAÑO, X. A. (1990): *Didáctica del vocabulariu de la Llingua Asturiana*. Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana. [Col. «estaya pedagóxica», númb. 4].

⁵ DÍAZ SUÁREZ, L. (2007): «Tratamientu didáuticu del vocabulariu de la llingua asturiana», en González Riaño, X. A. (coord.): *Recursos y estratexes didáutiques*. Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana: 77-100. [Coleición «estaya pedagóxica», númb. 20].